

Sak 8/07 Temadebatt 1: *Et mangfoldig næringsliv i hele landet*

Lørdag 17. mars blir det temadebatt på landsmøtet om næringspolitikk.

Innledninger v/ Lars Peder Brekk, nestleder i Sp
Finn Bergesen jr., adm.direktør i NHO
Liv Signe Navarsete, samferdselsminister
Terje Riis-Johansen, landbruks- og matminister

Debatt og behandling av næringspolitisk resolusjon.

Forslag til resolusjonstekst vil bli omdelt på landsmøtet.

Som **grunnlagsdokument** for denne debatten følger vedlaget et notat fra Senterpartiets næringspolitiske verksted.

Verkstedet har følgende sammensetning:

Lars Peder Brekk, leder
Lillian Hatling
Sverre Kværner
Ola S. Apeland
Kristen Bartnes
Anne Irene Myhr
Sigmund Oksefjell
Camilla Carlsson er verkstedets sekretær.

Innhold

1. Næringspolitiske utfordringer - tid for veivalg	s. 2
2. Strategier og tiltak	s. 4
2.1 Satsingsområder 2007-2009	s. 4
2.2 Kapitaltilgang og nasjonale strategier	s. 4
2.3 Bedre samferdsel for næringslivet	s. 5
2.4 I tet for miljø	s. 7
2.5 Sterkere små og mellomstore bedrifter	s. 8
2.6 Næringsrettet FoU	s. 8
2.7 Naturbaserte næringer	s. 9
- Jordbruk	s. 9
- Skogbruk og treforedling	s.10
- Fiskeri og havbruk	s.11
- Reiseliv og opplevelsesbasert næringsliv	s.11

Notat fra Senterpartiets næringspolitiske verksted, 1. mars 2007.

MÅLRETTET SATSING PÅ NÆRINGSPOLITIKK OG INFRASTRUKTUR

1. Næringspolitiske utfordringer – tid for veivalg

Mye går godt i norsk næringsliv for tiden. Nettopp i gode tider må vi gripe muligheten til å gjøre noen veivalg som posisjonerer oss for framtiden.

I et samfunn der mye av fokuset er på forbruk, vil Senterpartiet sette fokus på hva som må til for å skape og ta hele landet i bruk.

Spørsmålet er hvilke strategier og tiltak vi skal prioritere for å sikre utviklingsmuligheter for næringslivet og bidra til økt verdiskaping. Hva må til for å sikre langsiktige og gode rammevilkår for et allsidig næringsliv?

Norge er et lite land med en svært åpen økonomi. All næringsutvikling vil måtte ses i et internasjonalt perspektiv. Det norske samfunnets videre velferd må baseres på teknologisk, kunnskapsmessig og industriell utvikling.

Mange har vært opptatt av at norsk næringsliv har vært og er sterkt råvarebasert, og av antatte ulemper av dette. Men verdiskapingsevnen er ikke kun knyttet til hvor man befinner seg i kjeden fra råvareproduksjon til ferdige forbruksvarer. Det handler like mye om kunnskaps- og kompetansenivået i produksjonen. Vi er i en situasjon hvor vi kan bygge videre på våre naturgitte fortrinn og vårt historiske fundament.

Våre tyngste næringer er historisk tett sammenvevd. Den norske petroleums-klyngen har røtter i skipsfart, vannkraftindustri, bergverk og prosessindustri. Skipsfarten bygde seg opp på eksport av tømmer og fisk. Petroleums- og skipsfartsklyngen skaper i dag forutsetninger for utvikling av norsk IKT-næring, og ikke minst for norske spesialiteter innenfor finans og forsikring. Flere av disse næringene har i sin tur skapt forutsetninger for en norsk havbruksindustri. Bak alt dette finner vi naturressursene vannkraft, fisk, skog, olje og gass.

Det vi har gjort historisk er å kombinere kunnskap og naturressurser, slik at ressurskapitalen er blitt konvertert til realkapital og ny kunnskapskapital. Det er ikke råvareintensiteten som skiller disse næringenes verdiskapingsevne. Den norske spesialiteten er å kombinere naturressurser og avansert kunnskap til å skape et mangfoldig næringsliv i stadig utvikling.

Det gir oss særlige forutsetninger til å være i front innen miljøteknologi. Klimautfordringen og økt miljøfokus vil medføre stor etterspørsel etter miljøvennlige og energieffektive produksjonsmetoder og produkter i framtida. Norge har kapital og kompetanse til å lede an utviklingen innenfor mange viktige områder. Vår utfordring er å gjøre miljø til et viktig komparativt fortrinn for norsk industri og næringsliv. Vår verdiskaping vil og skal ikke overleve fordi vi stiller dårligere miljøkrav enn andre, vi skal gå foran med fremtidsrettede løsninger.

Verden blir stadig mindre, men økonomien vokser. I de siste årene har nye store produsentland som Kina og India i stadig større grad satt sitt preg på verdensøkonomien. Dette presser næringsstrukturer og utfordrer den tradisjonelle internasjonale arbeidsdelingen. I tillegg representerer den økende transporten en av verdens største miljøutfordringer. Samtidig skapes store muligheter for næringslivet og bedrifter fra hele verden.

Konkurransen mellom bedrifter og mellom nasjoner dreier seg om jakten på konkurransefortrinn. Dette tilsier at næringspolitikken på en helt annen måte enn før bør rettes inn mot å identifisere norske fortrinn og styrke disse gjennom valg av næringspolitiske virkemidler. Dels gjennom strategisk utforming av særlige rammevilkår for næringsmiljøer hvor vi har spesielle muligheter for å hevde oss i den internasjonale konkurransen. Og dels gjennom å bygge videre på fortrinn næringslivet nyter godt av ved det norske samfunn, som høyt utdannet arbeidskraft, relativt små lønnsforskjeller, gode velferdsordninger, et høyt teknologinivå og effektiv samhandling med det offentlige.

Resultatet er trygge arbeidstakere, et omstillingsdyktig næringsliv og et lønnsnivå som bidrar til å gjøre de mest produktive næringene internasjonalt konkurransedyktige. Den nordiske modellen er et konkurransefortrinn og en styrke for norsk næringslivs konkurransevne, som samtidig bidrar til fornuftig omstilling. Norsk næringsliv og norsk samfunnsnivå er gode på omstilling. I en stadig mer globalisert markedsøkonomi er det viktigere enn noen gang at vi ikke gir slipp på det konkurransefortrinnet samspillet mellom offentlig og privat sektor – politikk og marked - har gitt Norge.

Dette innebærer en samfunnskontrakt med et fortsatt ansvar for næringslivet. Når storsamfunnet utformer særlige rammevilkår som sikrer grunnlaget for videre utvikling i viktige næringer, har bedriftene også et ansvar for å yte tilbake gjennom trygge arbeidsplasser og utvikling av lokalsamfunn.

En fortsatt positiv utvikling av norsk økonomi og verdiskaping avhenger i stor grad av tilgangen på arbeidskraft. Norge er inne i en høykonjunktur med rekordlav arbeidsledighet og sterk sysselsettingsvekst. Tilstrømmingen av nye arbeidssøkere er svært lav og tilgangen på nye stillinger er svært høy.

Knappheten på arbeidskraft øker. De gode tidene må benyttes til mobilisere restarbeidsstyrken innenlands. Blant seniorer, trygdede, funksjonshemmede og innvandrere finnes mye uutnyttet arbeidsevne og -vilje. Muligheten for å kombinere arbeid og trygdeytelser må økes.

Den høye arbeidsinnvandringen fra de nye EU-landene har så langt dempet presset på arbeidsmarkedet, og holdt lønnsveksten relativt lav. Samtidig som vi utvikler incentiver for å tiltrekke utenlandsk arbeidskraft, må vi skjerpe kontrollen med at lønninger og arbeidsforhold er riktige. Arbeidskraftinnvandring må ikke brukes som et skjult virkemiddel for å holde lønns- og arbeidsvilkårene på et kunstig lavt nivå innen enkelte sektorer.

Når Senterpartiet vil ”ta hele landet i bruk,” bygger det på den grunnleggende tanke at vi både er forpliktet til og har interesse av å forvalte og nyttiggjøre oss hele landet. Vi har ikke bare rike naturressurser spredd over hele landet, vi har også et bosettingsmønster og en etablert infrastruktur som gjør at vi har en valgmuligheter mange andre land ikke har. Senterpartiet vil at våre store naturressurser skal benyttes til verdiskaping og arbeidsplasser i hele Norge.

2. Strategier og tiltak

2.1 Satsingsområder 2007-2009

Senterpartiet vil i perioden 2007-2009 legge tyngde i utviklingen av *nasjonale strategier* for næringer hvor vi som nasjon har særlige forutsetninger for å lykkes i den internasjonale konkurransen. Hovedgrep i denne sammenheng er hvordan *statens kapitalstyrke* skal anvendes og hvordan vi legger til rette for at næringslivet kan utvikle den nødvendige *kompetanse* for å kunne hevde seg i tet.

Samtidig trengs en bred næringspolitikk, en politikk for hele spekteret av næringsliv rundt om i landet. Samferdselspolitikken er et avgjørende element i dette; vi skal bygge *Europas beste infrastruktur*. I et næringsliv med sterke innslag av offentlig eierskap i de store lokomotiv-bedriftene er det behov for et dynamisk og reelt småbedriftsmarked. Vi vil styrke de *små og mellomstore bedriftene*, som utgjør hovedtyngden av norsk næringsliv, representerer brorparten av det direkte private eierskapet i næringslivet, og som har en uvurderlig betydning for Distrikts-Norge. Vi vil videreutvikle våre kunnskapsintensive, *naturbaserte næringer*, og det fortrinn disse næringene gir oss i forhold til å gripe de muligheter *miljøutfordringene* skaper.

2.2 Kapitaltilgang og nasjonale strategier

Senterpartiet ønsker å føre en aktiv næringspolitikk hvor staten er engasjert i partnerskap med næringsliv og arbeidstakere. Strategiske nasjonale satsinger skal styrke våre komparative fortrinn i den internasjonale konkurransen, skape framtidrettede arbeidsplasser i hele landet og bygge opp under målet om å gjøre Norge til et miljøpolitisk foregangsland.

Et mangfold av eierskap i norsk næringsliv, både privat og statlig, nasjonalt og utenlandsk, er en styrke for tilgangen av kapital og kompetanse. Vi ser imidlertid at en forsterket tendens til at norske kunnskapsbedrifter selges så snart de når et internasjonalt nivå. Norge er avhengig av god kontakt med sterke internasjonale kompetanse- og kapitalmiljøer, men i mange tilfeller kan salg føre til at vi ikke får bygd opp langsiktig kunnskapsindustri og kompetansemiljøer i Norge. Det må derfor utvikles bedre strategier for å sikre nasjonalt eierskap til nøkkel-bedrifter i kunnskapssamfunnet.

Samtidig er det mange bedrifter som har avansert teknologi, gode produkter og langsiktige, dyktige eiere som ønsker å satse videre på eksportmarkedene. Strategiske investeringer rettet mot markedet eller i konkurrerende bedrifter, kan bidra til å øke verdiskapingen innenlands og utenlands. Også her må privat og statlig kapital kunne forenes i felles innsats.

Selv om Norge er rikt på kapital, er det mange eksempler på markedssvikt der politikken må gripe inn. Alle land har i større eller mindre grad utviklet virkemidler der staten og private samarbeider om å forsvare nasjonale interesser – det franskmennene kaller ”patriotisk kapital.”

Det vil være viktig å legge tyngde i arbeidet med å utvikle nasjonale strategier for næringer hvor Norge har kompetanse eller særlige fortrinn, som marin sektor, maritim sektor, energi, miljø og reiseliv.

Senterpartiet vil:

- Etablere et statlig investeringselskap/investeringsfond i tilknytning til SIVA-miljøet, som sammen med private skal kunne investere strategisk i lønnsom norsk industri og virksomhet nasjonalt og internasjonalt. Formålet skal være å sikre nasjonalt eierskap til kunnskapsbedrifter, teknologi og produkter samt bidra til internasjonal satsing. Det forutsettes at eventuell statlig investering utløser betydelig mer privat kapital enn det staten til enhver tid satser.
- Videreutvikle norsk finansnæring gjennom at etablerte finansmiljøer i hhv. Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Tromsø gis mulighet til å ta forvaltningsoppdrag for Statens Pensjonsfond - Utland. Anbudskriteriene må tilpasses slik at norske aktører kan nå opp i konkurransen.

2.3 Bedre samferdsel for næringslivet

En god samferdselspolitikk er avgjørende for å kunne ta hele landet i bruk. Utbygging og vedlikehold av infrastruktur er avgjørende for vekst og utvikling i alle deler av landet, fra distriktene der norsk vareproduksjonen i stor grad skjer, via sentrale deler av landet, og til markedene som ofte er utenlands. Næringslivets behov skal ha mye å si for de valg vi treffer innenfor samferdselspolitikken.

Senterpartiet mener samferdsel er et av de viktigste tiltaksområdene i næringspolitikken, og konstaterer at oppfatningen deles bredt i næringslivet. Infrastrukturen bestemmer transporttid, regularitet og kostnader, og er dermed en av de viktigste innsatsfaktorene for næringslivet. På grunn av lange avstander er transportkostnadene i Norge høye sammenliknet med mange andre land, og særlig for næringslivet i distriktene. Utbygging og drift av et enda bedre samferdselsnett vil redusere avstandskostnader for næringsliv og folk flest.

Utbygging av samferdselsnettet er også viktig for å sikre tilgang til godt kvalifisert arbeidskraft fra større bo- og arbeidsmarkedsregioner. Satsing på trafikktrygging og rassikring er viktig både for å knytte sammen større regioner og gjøre dem bedre å bo og ferdes i, i tillegg til at tryggere veier sikrer at varetransporten kommer fram når den skal.

Biltransport er den mest fleksible og tidseffektive transportformen for de fleste innenlandske transportstrekningene. Men jernbanen og sjøtransporten kan ta mer av transporten dersom en legger forholdene bedre til rette, slik regjeringen gjorde i 2007 gjennom en godstogpakke til 500 mill kroner. Senterpartiet er særlig opptatt av at det skal legges bedre til rette for intermodale/kombinerte transporter – både fordi det er effektivt og fordi det er miljøvennlig.

Utviklingen av andregenerasjons biodrivstoff er et viktig satsingsområde både fordi det tjener klimaet og fordi det er et potensial for nyskapende næringsutvikling innen avfallshåndtering, jord- og skogbruk. Senterpartiet vil arbeide for å se teknologiutvikling, næringsutvikling og klimapolitikk innen samferdselssektoren i sammenheng.

Senterpartiet og regjeringen har et uttalt mål om å sikre bredbånd til alle. I Soria Moria-erklæringen er det satt som mål at alle innbyggere skal ha tilbud om tilknytning til bredbånds-

nett innen utgangen av 2007. Estimater tyder på at 98 % kommer til å få bredbåndstilgang i løpet av året, men det er de siste prosentene som krever mest å få på plass.

Senterpartiet vil fortsette med å bruke offentlige midler for å hjelpe til å realisere bredbåndsutbygging i områder der det kommersielt ikke lar seg gjøre, fordi dette er en forutsetning for å kunne bo og drive næringsvirksomhet i alle deler av landet. Full bredbåndstilgang er et første viktig skritt på veien for å utjevne de digitale forskjellene i Norge. Neste skritt på veien må bli en storstilt satsning på fiber.

Senterpartiet vil:

- Videreføre økningen i samferdselsbevilgningene, slik at investeringsnivået i Nasjonal transportplan (NTP) oppfylles for vei, bane, havner og farleder i hele perioden 2006-2009, samt løfte nivået ytterligere i neste NTP.
- Satse mer på investeringer og vedlikehold av øvrige riksveger.
- Øke innsatsen for ras- og trafikksikring.
- Utbedre flaskehalsen.
- Satse mer på opprusting av fylkesveier og kommunale veier gjennom å styrke kommuneøkonomien.
- Tilpasse regelverket til næringslivets behov, f.eks. når det gjelder vogntoglengder og containerstørrelser, samt håndheve kontroll av og kjøreforbud for dårlig skodde vogntog.
- Legge bedre til rette for intermodale transport (overgang vei/sjø/bane) gjennom NTP og samarbeidstiltak med næringslivet.
- Satse på jernbanen der den har fortrinn, både for gods og persontransport.
- Utrede høyhastighetstog mellom Oslo, Bergen/Stavanger og Trondheim.
- Videreutvikle et godt ferjetilbud med tilfredsstillende kapasitet og frekvens, og sette i gang forsøk med gratis ferjer.
- Øke innsatsen for å utvikle andregenerasjons biodrivstoff.
- Opprettholde gode og pålitelige flytjenester. Statlig kjøp av flytjenester skal fortsette, og kontraktsutlysningene må tilpasses vekst i etterspørselen.
- Sørge for breiband til alle. Det mest sentrale virkemiddelet er Høykom-satsingen, og det må bevilges nok penger til å fullføre denne.
- Bygge ut mobildekningen.
- Opprettholde kravene til Posten om tilgjengelighet og at posten kommer fram til rett tid.

2.4 I tet på miljø

Senterpartiets visjon er at miljø skal være et komparativt fortrinn for norsk industri og næringsliv. Miljøvennlige produkter og produksjoner, med minst mulig forurensing og energibruk, vil være en betydelig konkurransefaktor i markeder som stiller stadig høyere miljøkrav. Norge skal være i tet for en slik utvikling.

Mange av våre miljøutfordringer må løses ved hjelp av bedre teknologi og nye produksjonsmetoder. I dette ligger store eksportmuligheter for teknologimiljøene. Norge må posisjonere seg offensivt for å ta del i veksten i dette internasjonale markedet.

Norsk næringsliv har konkurrert ved hjelp av rimelig og rikelig tilgang på naturressurser, eksempelvis tømmer og elektrisitet, og god tilgang på kompetanse, kapital og teknologi. Dette har alltid skjedd i et samspill med myndighetene, som har vært alt fra en passiv tilrettelegger til en aktiv deltaker i dette. Statlig medvirkning og tilrettelegging vil være svært viktig for å lykkes også i framtiden. Senterpartiet vil at staten både skal være en aktiv medspiller for å nå mål gjennom tilrettelegging, samtidig som pålegg, grenser og krav er svært viktige virkemidler for å bringe utviklingen i riktig retning. Som stor innkjøper av varer og tjenester på en rekke områder har det offentlige også store muligheter til å bidra til miljøutvikling i leverandørbedriftene, gjennom ambisiøse kravspesifikasjoner.

Det er viktig å beholde prosessindustrien i Norge. Nedlegging av denne virksomheten vil være svært dårlig miljøpolitikk, da vi må anta at den samme produksjonen vil finne sted et annet sted, sannsynligvis med langt høyere miljøutslipp. Norsk prosessindustri må utvikles til verdens reneste og mest energieffektive – dette vil gi næringen et solid eksistensgrunnlag også i framtiden.

Senterpartiet vil:

- Stille strenge utslipps- og energieffektivitetskrav til norsk næringsliv.
- At Norge skal være verdensledende på CO₂-fangst og -håndtering, gjennom storstilt satsing på forskning og utvikling, og teknologisk og økonomisk samarbeid med private utbyggere.
- Satse målrettet på utvikling og kommersialisering av miljøteknologi i stor skala. Øke bruken av OFU- og IFU-kontrakter (hhv. offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter) for utvikling og kommersialisering av miljøteknologi. Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge er viktige aktører i dette.
- At staten skal stille høye miljøkrav ved innkjøp av varer og tjenester, og slik bidra til at leverandørene utvikler seg i miljøvennlig retning.
- Stimulere næringslivet til bruk av den miljømessig beste tilgjengelige teknologien (BAT "best available technology") gjennom avgiftssystemet. Miljøavgifter må fungere som en positiv stimulans til bedrifter som ligger i forkant av utviklingen.

2.5 Sterkere små og mellomstore bedrifter

Småbedriftene utgjør hovedtyngden av bedriftene i Norge, og er viktige for norsk økonomi, som arbeidsgiver for veldig mange, og som dynamisk kraft i forhold til å møte behovet for stadig omstilling og nyskaping. Næringspolitikken må legge rammer som sikrer både bredde og spiss. En god politikk for små og mellomstore bedrifter (SMB) er også en bunnplanke i distriktspolitikken.

Omstilling og nyskaping må skje kontinuerlig, og SMB-politikken må stimulere til dette. Privat investeringsvilje fordrer langsiktighet og forutsigbarhet i bedriftens rammebetingelser.

Dagens virkemidler overfor SMB gjennom Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet fungerer i all hovedsak bra, og bør videreføres. Det regionale folkevalgte nivået vil få et større ansvar for næringsutvikling gjennom forvaltningsreformen. Dette styrker muligheten for å ta i bruk regionale fortrinn mer systematisk, eksempelvis gjennom regionale forskningsfond.

Senterpartiet vil:

- Gi selvstendig næringsdrivende samme rettigheter som arbeidstakere når det gjelder fødsels- og adopsjonspenger og sykepenger under svangerskap, samt sikre omsorgspenger ved barns sykdom for selvstendig næringsdrivende. Dette er god gründerpolitikk og en god politikk for å få fram flere kvinnelige etablerere.
- Lette aksjeselskapslovgivningen for bedrifter med omsetning under 2 millioner kroner, for å forenkle byråkrati og papirarbeid. Regnskaps-, revisjons- og rapporteringskravene for SMB må forenkles, slik at arbeidskraft kan frigjøres til bedriftens primæroppgaver.
- Redusere næringslivets gebyrer i Brønnøysundregistrene til selvkostpris.
- Gjøre det skattemessig gunstig å investere i bedrift slik at kapitalen arbeider i selskapene, ikke låses inne i eiendom eller tatt ut i form av store utbytter. Stimulere langsiktig privat eierskap gjennom fritak for formuesskatt for arbeidende kapital. Generasjonsskifter i SMB må lettes gjennom fritak for arveavgift for arbeidende kapital.

2.6 Næringsrettet FoU

Det er bred enighet om at den samfunnsøkonomiske avkastningen av forskning er høy. Forskning og utvikling (FoU) er en viktig kilde til innovasjon og langsiktig vekst. FoU i bedriftene bidrar til å forbedre eksisterende produkter og prosesser, og gir opphav til nye produkter, forretningsområder og ny næringsvirksomhet.

Norske bedrifter investerer samlet sett mindre i forskning og utvikling enn bedrifter i våre naboland. Dette har sammenheng med at den norske næringsstrukturen i stor grad er råvarebasert. FoU-innsatsen er tradisjonelt lav innen råvarebaserte næringer også i internasjonal sammenheng.

Grunnforskningen er fundamentet for norsk forskningspolitikk. Den strategiske næringsrettede forskningen har som formål å bidra til oppbygging av kompetanse og investeringer i utstyr og prosesser. Det dreier seg om innsats av langsiktig, grunnleggende og

tverrfaglig karakter som bidrar til å utvikle en kunnskapsbase som kan ivareta behovene til eksisterende og framtidig næringsliv. Denne forskningen er nært knyttet til universitets- og instituttprogrammer, og resulterer i for eksempel et stort antall doktorgrader. I tillegg har vi brukerstyrt forskning, som utløser betydelig innsats fra næringslivet selv.

Den norske forskningsinnsatsen må økes, spesielt innen næringslivet. Målet må være at andelen av BNP som går til forskning skal være på gjennomsnittlig OECD-nivå.

Senterpartiet vil:

- Styrke og videreutvikle SkatteFUNN-ordningen. Ordningen må gjøres mer kjent, særlig for småbedrifter. Det bør etableres et nettverk av SkatteFUNN-bedrifter.
- Videreutvikle Norges Forskningsråds brukerstyrte programmer som et målrettet virkemiddel. De utpekte områder for nasjonale strategier må prioriteres.
- Satse spesielt på verdikjedeforskning, fra grunnforskning til anvendt forskning, innenfor næringer hvor vi har særlige fortrinn og verdiskapingsmuligheter.
- Styrke forsknings- og utviklingsaktiviteten på regionalt nivå, blant annet for å utvikle regionale verdiskapingsmiljøer.
- Øke antallet doktorgrads- og post doc-stillinger, særlig innen matematisk/naturvitenskapelige og teknologiske fag.

2.7 Naturbaserte næringer

Fellesnevneren for de naturbaserte næringer er først og fremst at de har sin base i distriktene. Disse næringer er alle bærere av viktige bosettingsmål, samtidig som de delvis er svært ulikt organisert, har ulike markeder og markedsorganisering og er ulikt finansiert.

Utviklingstrekk over tid viser at våre naturbaserte næringer evner å nyttiggjøre seg ny teknologi og ny kunnskap, og at dette preger produksjon, omstillingsevne og satsingsvilje.

Jordbruk

Senterpartiet ønsker å bedre rammevilkår og økonomi for "den vanlige bonden" i hele landet. Næringen må gis tro på at det er en framtid i landbruket også innenfor dagens bruksstruktur. Det skjer en formidabel produktivitetstilvekst og effektivisering i jordbruket. Til tross for dette øker avstandene i inntekt mellom jordbruksbefolkningen og andre grupper i samfunnet. Denne utviklingen må snus.

Senterpartiet mener:

- Inntektene i jordbruket må styrkes, blant annet gjennom at den årlige effektiviseringsgevinsten i jordbruket beholdes i næringa. Inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper må reduseres.
- Prisøkning på jordbruksprodukter må være minst på linje med lønns- og kostnadsvekst i samfunnet for øvrig. Denne prisøkningen må komme bonden til gode, og ikke eksempelvis tas ut av kjedene som økt fortjeneste. Det er ingen grunn til at prisene på jordbruksprodukter skal holdes fast når prisene ellers stiger.

- Landbrukets velferdsordninger må styrkes. Gode ordninger for ferie, fritid og sjukdomsavløsning er en forutsetning for at unge mennesker skal satse på næringa.
- Satsingen på beitedyr må økes.
- Sørge for at satsingen på økologisk landbruk bidrar til å utvikle hele norsk landbruk i en miljøvennlig retning.
- Styrke strukturprofilen på tilskuddsordningene. Bruksgrupper hvor avviklingstakten er størst må prioriteres sterkere med tilskudd.
- Styrke distriktsprofilen. Jordbruk har stor betydning for bosettingen i mange utkantkommuner. Det må spesielt målrettes innsats mot utkantområdene i distriktene, blant annet gjennom å styrke frakttilskuddene.
- Investeringsbehovet i jordbruket er stort, som følge av stadig strengere krav til dyrevern og matvaresikkerhet. Det er i tillegg et stort utviklingspotensial innenfor mange tilleggsnæringer. Bedret lønnsomhet og økt framtidstro må suppleres med målrettede investeringstilskudd. Tilskuddene må utformes slik at de stimulerer til omstilling og utvikling på et stort antall bruk og ikke bidrar til avvikling.

Skogbruk og treforedling

Norge har rike skogressurser av høy kvalitet. På det nærmeste all produktiv skog her i landet er sertifisert etter Levende Skog kriteriene. Norsk skogbruk og skogindustri opererer i et internasjonalt konkurranseutsatt marked, og har en betydelig eksport.

I statsbudsjettet for 2007 gjeninnførte vi skogpolitikken i Norge. Forbedringene i skogfondordningen gir nå økt aktivitet og investeringsvilje i næringa. Denne positive trenden må videreføres og forsterkes. Økt bruk av tre og bioenergi er viktig for å nå målene i både miljø- og distriktpolitikken.

80 % av avvirkningen skjer i Innlands-Norge, og større avvirkning her av kvalitetstømmer med korte avstander til markedet gir store ringvirkninger både bedrifts- og samfunnsøkonomisk. Samtidig er det en stor utfordring å motivere til økt aktivitet på de små eiendommene, som bl.a. utgjør en stor andel av kystskogbruket. For å utløse disse ressursene trengs regionale strategier for økt avvirkning. Her trengs det en målrettet politikk - en skogeierpolitikk - som inneholder både veiledning, samdriftstiltak, kompetanseutvikling, hvor både kommuner og fylker vil være sentrale medhjelpere i utforming og gjennomføring.

Økt avvirkning forutsetter tilfredsstillende avsetning for alle kvalitetene fra skogen – sagtømmer, massevirke og energivirke. Dette forutsetter framtidsrettede strategier og gode rammevilkår for tremekanisk industri, treforedlingsindustri og bioenergi. Mangfoldet i industrien med hensyn til struktur og eierskap må ivaretas, og den regionale foredlingen av lokalt råstoff videreutvikles. Dette krever i sin tur en styrking av arbeidet for å kommersialisere ulike tømmerkvaliteter.

Senterpartiet vil:

- Stimulere til økt avvirkning.
- Stimulere til økt skogplanting, skogpleie og tilrettelegging for økt skogbruksaktivitet i hele landet. Tilskuddsordningene i skogbruket skal distriktsrettes.
- Utvide skogfondordningen slik at investeringer i faste anlegg på eiendommen kan inngå, eksempelvis investeringer knyttet til reiselivsanlegg, mikro- og

minikraftanlegg. Hovedhensikten med ordningen må fastholdes, gjennom at minimum 5 % av avsetningsgrunnlaget (brutto tømmeroppgjør) skal brukes til skog.

- Legge til rette for fellestiltak/samdrifter for å øke avvirkingen på mindre skogeiendommer.
- Gi økte midler til utvikling av treforedlingen, fortrinnsvis på områder hvor en kan ta ut særlig høye priser.
- Sikre forutsigbare rammebetingelser for bioenergi, gjennom å sikre at størstedelen av midler fra energifondet blir avsatt til utbygging av infrastruktur for varme og investeringstilskudd til bioenergianlegg.
- Øke støtten til forskning og utvikling innen fornybar varme.
- Innføre krav om at det i nybygg over en viss størrelse (500 m²) benyttes oppvarmingssystem basert på vannbåren varme, slik at alle energibærere kan brukes.
- At rammebetingelsene for transport på flest mulig strekninger skal være på samme nivå som i Sverige (56 tonn), slik at ikke høye transportkostnader undergraver lønnsomheten i skogbruk og foredling.

Fiskeri og havbruk

Fiskeri- og havbruksnæringa er en av våre viktigste eksportnæringar. Verdiskapingen av våre nasjonale fiskeressurser og fra havbruksnæringa skal i størst mulig grad komme kystsamfunn som er avhengige av disse næringene til gode. Senterpartiet vil legge til rette for en fiskeflåte og ei havbruksnæring som bidrar til aktivitet og sysselsetting langs hele kysten, og som best mulig kan sikre industrien helårlig, stabil tilgang på råstoff.

For at Norge fortsatt skal kunne sikre høy verdiskaping knyttet til kystnæringene, er det avgjørende med en bærekraftig forvaltning som gir grunnlag for langsiktig høsting av ressursene.

Senterpartiet vil:

- Sikre økte avsetninger til føringsordninger.
- Gjeninnføre lineegnetilskudd.
- Sikre rekruttering og nødvendig flåtefornyelse for fartøyer under 15 m. gjennom låne- og tilskuddsordninger i Innovasjon Norge.
- Vurdere å tildele nye konsesjoner i oppdrettsnæringa.
- Avsette midler til et statlig marint fond, som bl.a. skal styrke arbeidet med kommersialisering av nye arter innenfor oppdrett.
- Prioritere kystflåten i struktur- og reguleringspolitikken.
- Styrke verdiskapingsarbeidet, for å oppnå økt merverdi pr kg fisk.

Reiseliv og opplevelsesbasert næringsliv

Reiseliv og opplevelsesbasert næringsliv er blant de raskest voksende næringar i verden. Norsk reiseliv er en av landets største eksportnæringar, og er like konkurranseutsatt som annen industri. Stadig mer krevende kunder kan i dag velge og vrake i en internasjonal meny av produkter. Konkurransen om å tiltrekke både utenlandske og norske reisende øker.

Gjennom ringvirkninger for lokalsamfunn rundt om i landet yter reiselivet verdifulle bidrag til sysselsetting og verdiskaping. Selv om vi i regjering har doblet satsingen på reiseliv, er dette bare et første steg.

God og framtidsrettet forvaltning av norsk natur, kultur og kulturlandskap er grunnleggende for å tiltrekke flere turister. Gjennom levende lokalsamfunn, mat basert på lokale råvarer og tradisjoner, en bedret infrastruktur og et velholdt kulturlandskap vil opplevelsen av Norge best formidles.

Senterpartiet vil:

- Stimulere reiselivsnæringa til samarbeid med andre næringer, som landbruk og næringsmiddelindustri, for å sikre økt satsing på lokal mat og kultur.
- Videreutvikle satsingen på nasjonale turistveier.
- Øke bevilgningene til markedsføring av Norge i utlandet.
- Fjerne differensieringen av momssats mellom mat som inntas på serveringssteder og mat som selges som "take-away."
- Stimulere til samarbeid mellom lokalsamfunn, regioner, små og store næringsaktører samt offentlige instanser, for å utvikle helhetlige reiselivsprodukter.
- Bygge opp sterke utdanningstilbud i fag- og kompetanseområder som er etterspurt i reiselivsnæringene også på universitets- og høyskolenivå.